

***Vyhlídky překladatelské profese v éře moderních technologií:
interdisciplinární pohled***

(FF UK, 2020, 118 pp. + 64 stran příloh)

Téma diplomové práce je aktuální, profesně relevantní a – jak se dozvídáme hned zkraje textu – diplomantovi blízké.

Teoretická část nabízí vyvážený a přehledný úvod do problematiky; nespolehá jen na tuzemské monografie, které k tématu vyšly, ale přihlíží i k řadě dílčích studií. Popisuje principy CAT a MT, charakterizuje jejich pronikání do překladatelské praxe a do vzdělávání budoucích překladatelů, a dále si všímá laických i odborných postojů k těmto nástrojům. Pokud jde o MT, technická stránka používaných systémů je jen naznačena, což je vzhledem k zaměření práce postačující; případné rozvedení způsobu, jakým algoritmy fungují (zejm. NMT), by ale bylo velmi zajímavým doplňkem.

Text náležitě upozorňuje na dynamický vývoj v oblasti překladatelských teorií a obsahuje také projekce do budoucna. Některé úvahy se dotýkají sociologie a etiky překladu. Např. na str. 37 se uvažuje o tom, zda uživatelé mají právo na informaci o tom, že byl překlad pořízen stroje (k tomu se vážou další otázky: Mají toto právo jen platící zákazníci, nebo všichni uživatelé? Kdo nese odpovědnost za případnou škodu způsobenou překladem? Jak lze naplnit obecný požadavek odborné péče při poskytování služeb?). Další zajímavá myšlenka se objevuje na str. 43: Lze strojový překlad zařadit mezi a priori substandardní produkty, jakými jsou začátečnický překlad, *fanslation*, nerodilý překlad atd.?

Jedním z významných parametrů MT – zvláště s ohledem na češtinu – je přímost resp. nepřímost překladu. Tato otázka je v práci jen naznačena: např. výraz *pivot* / *pivotní jazyk* se v ní objevuje jen jednou, v rozhovoru s C. Cherrym – a odpověď je navíc nejednoznačná. Využití zprostředkujícího jazyka otvírá řadu otázek, kterým by bylo možné věnovat více prostoru.

Empirická část diplomové práce si klade dva cíle: pomocí dotazníkového šetření zjistit, jaké jsou názory překladatelů na překladatelské technologie, a následně formou rozhovorů získat vyjádření odborníků (akademiků a zástupců firem). Dotazníkového šetření se zúčastnilo 127 překladatelů, rozhovory poskytlo 10 odborníků na překladatelské technologie. Velmi užitečným aspektem je provázání obou částí výzkumu, jež je příležitostí k dialogu mezi uživateli a vývojáři. Ukazuje se, že přispění překladatelů a lingvistů k optimalizaci těchto nástrojů je dnes již omezené, a hlavní slovo hrají nesporně programátoři a technici.

Co do **metodologie** je práce na vysoké úrovni: autor úspěšně propojuje teoretická zjištění s vlastním empirickým výzkumem, argumentuje objektivně a s daty zachází náležitým způsobem. **Seznam literatury** obsahuje dostatečné množství relevantních položek. Protože se práce přímo dotýká překladatelské profese a jejího vývoje, bylo by užitečné přidat také titul Gouadec, D. (2007): *Translation as a Profession*, který sice neodráží nejnovější vývoj, ale k otázce technologizace překladatelství obsahuje překvapivě moderní a detailní pasáže. Jedinou zásadnější

výhradou, kterou bych formuloval, je rozsáhlé používání odkazů na hesla z Wikipedie. Nehledě na nezpochybnitelnou praktickou užitečnost této encyklopedie je třeba mít na paměti, že diplomová práce je svým způsobem simulací vědecké studie, která by měla odkazovat na specializované, autorské a trvalé (v čase se neměnicí) zdroje.

Jazyková stránka je vynikající. Nenašel jsem žádné přehlédnutí ani překlep. Vysoká nasycenost anglicismy je vzhledem k tématu nevyhnutelná – autor se však viditelně snažil nabízet i české ekvivalenty, kde to bylo možné. S ohledem na čtenáře bych doporučil vysvětlit několik termínů: *BLEU*, *METEOR* (str. 19), *copywriting* (str. 30), *vylepšování uživatelské zkušenosti* (str. 97). Několik formulačních návrhů: *automatické rozpoznání řeči* → *automatické rozpoznávání řeči*; *kvantitativní analýza sentimentu* → *kvantitativní analýza postojů?*; *surová data* → *hrubá data*; *předurčené kategorie* → *předem určené kategorie*; *doména, doménový expert* → *obor, expert v daném oboru?*

Konkrétní poznámky a otázky k obhajobě:

- Str. 14: „Nejstarší dochované dílo, které lze zařadit do kontextu historie automatizovaného překladu, pochází již z 9. století z pera arabského učenice al-Kindího.“ – Tvzení působí tajemně a bylo by vhodné je vysvětlit.
- Str. 20: Graf shrnuje odpovědi na otázku „Co definuje použitelný výstup MT?“. Mezi odpověďmi je „revize“ a „inspiration“. – Tyto odpovědi nedávají smysl.
- Str. 27: Proč je norma ISO 17100 citována podle British Standards Institution?
- Str. 30: Týká se transkreakce opravdu jen reklamních textů?
- Str. 39: Grafy podle Snidera jsou striktně vzato nevědecké, protože jsou nakreslené od ruky. Vertikální osa není popsána. Tendence, které grafy ilustrují, mohou být prokazatelné, vhodnější by ale byl slovní popis.
- Str. 76: Odpovědi expertů se mohou účastníci dozvědět buď v samotné diplomové práci, nebo v online tabulce s údaji. Adresné zaslání zpětné vazby není možné kvůli anonymizaci. Byli účastníci předem uvědomeni o tom, kde najdou zpětnou vazbu?

Celkově považuji práci za originální a velmi kvalitně zpracovanou. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji jednoznačně známku *výborně*.

V Praze, 19. 8. 2020

Tomáš Duběda

oponent